

Мартиненко І.В.

слухач магістратури
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – завідувач
кафедри теорії та історії держави
і права, доктор юридичних наук,
доцент*

Боняк В.О.

УЧАСТЬ У ВИБОРАХ ЯК ЮРИДИЧНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНИНА (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

Питання організації та проведення виборів є і залишається актуальним питанням для кожної демократичної держави. На особливу увагу правників заслуговує зарубіжний досвід щодо участі громадян у виборах, де така можливість є не правом, а обов'язком.

У переважній кількості зарубіжних країн участь у виборах є суб'єктивним політичним правом громадян держави. Не є виключенням і Основний Закон нашої держави, у якому закріплено:

1) громадяни *мають право* брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування ч.1 ст. 38;

2) *право голосу* на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років (ч.1 ст.70);

3) вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними... (ч.1 ст.71) [1].

Тобто, суб'єктивне виборче право громадян України – це надана їм юридичними нормами можливість (міра можливої (дозволеної) поведінки) брати участь у виборах та референдумах, що гарантована державою.

Водночас, у ряді зарубіжних країн серед особливостей виборчого законодавства слід виокремити широке застосування суб'єктивного юридичного обв'язку голосування на виборах (так званий, імперативний вотум).

У загальнотеоретичній науці суб'єктивний юридичний обов'язок особи визначається як покладена на неї юридичними нормами міра необхідної (належної) поведінки, реалізація якої гарантується можливістю застосування державного примусу.

Участь у виборах як юридичний обов'язок громадян сьогодні закріплено у конституційному законодавстві більше 20 держав світу.

Наприклад, обов'язок зареєструватись як виборець та проголосувати на виборах закріплено у Конституціях Нікарагуа і Аргентини; ст. 4 Виборчого кодексу Філіппін; виборчому законодавстві Австралії, Бразилії та ін. [2, с. 117, 130-131]. Це викликано різними причинами, як-то, зниженням явки електорату на загальнонаціональні та місцеві вибори; збільшенням кількості громадян, котрі не підтримують жодного з кандидатів, псуванням бюлетенів тощо.

Для недопущення вищевказаних випадків, які в цілому слід віднести до абсентеїзму (масове ухилення від участі у виборах), законодавець у Австралії, Бельгії, Бразилії, Мексиці, Нікарагуа, Філіппінах та інших зарубіжних країнах встановлює відповідні санкції для громадян, які не бажають брати участь у виборах. Зокрема, такими є:

1) громадська догана та осуд (Італія);

2) накладення штрафів (Австралія, Бельгія, Люксембург та ін.). Бельгія першою в світі започаткувала обов'язок голосувати на виборах (з 1893 року для чоловіків, а з 1948 – і для жінок). За невиконання цього обов'язку на громадянина накладається штраф. Якщо бельгієць без поважних причин пропустить вибори 4 рази, то його позбавляють можливості голосувати протягом наступних 10 років. Такий підхід законодавця забезпечує 90% явку громадян Бельгії на вибори [3].

3) кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на певний період часу та ін.

Отже, у ряді зарубіжних країнах участь громадян у виборах є не правом, а обов'язком. Юридичний обов'язок участі у виборах – це покладена юридичними нормами на праводієздатного громадянина міра необхідної (належної) поведінки, реалізація якої гарантована можливістю застосування державного примусу.

Слід зазначити, що зарубіжний досвід щодо закріплення на законодавчому рівні участі громадян у виборах як суб'єктивного юридичного обов'язку потребує у нашій державі всебічного вивчення та обґрунтування. Вважаємо, що насамперед участь у виборах *кожного* праводієздатного громадянина України має стати громадянським обов'язком, що у такий спосіб засвідчить готовність кожного виборця брати відповідальність за майбутнє нашої держави.

---

1. Конституція України.[Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 21.04.2019).)

2. Фоміна С.В. Голосування як стадія виборчого процесу в зарубіжних країнах: конституційно-правовий аспект: монографія. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 160 с.

3. Шевченко Т. Голосувати це обов'язок. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors> (дата звернення: 25.04.2019).)